

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Кафедра економіки та міжнародних відносин

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Удосконалення соціальних технологій місцевого самоврядування в умовах
децентралізації

(за матеріалами Виконавчого комітету Жмеринської міської ради
Вінницької області, м. Жмеринка, Вінницька область)

Здобувача вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр»
4 курсу, групи СЗ-41д,
спеціальності 232 «Соціальне
забезпечення»
ОП «Соціальне забезпечення»
денної форми навчання

Анастасії ФЕДОРЕНКО

Науковий керівник
кандидат
економічних наук,
доцент

Ірина ЮРЧИК

Гарант освітньої програми
науковий ступінь,
вчене звання

Лілія МАРТИНОВА

Вінниця 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	5
1.1. Соціальні технології місцевого самоврядування.....	5
1.2 Вплив децентралізації на соціальну сферу.....	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЖМЕРИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	15
2.1 Характеристика структури соціальних технологій в Жмеринській територіальній громаді.....	15
2.2 Особливості соціальних технологій в Жмеринській територіальній громаді ..	20
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЖМЕРИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	40
3.1 Соціальні технології місцевого самоврядування під час війни	40
3.2 Перспектива розвитку соціальних технологій місцевого самоврядування	34
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43
ДОДАТКИ.....	50

ВСТУП

Самоврядування є важливою складовою демократії та розвитку громадянського суспільства. Одним з головних завдань місцевого самоврядування є забезпечення соціальної підтримки та захисту прав громадян. У зв'язку з цим, виникає необхідність в розробці та застосуванні соціальних технологій, спрямованих на покращення якості життя громадян та забезпечення їхньої соціальної безпеки. Через це, зріс інтерес усіх гілок та рівнів влади до проблем ефективності управління, впровадження соціальних технологій в управління регіональними та місцевими спільнотами, місцевим самоврядуванням. Тому розробка та застосування сучасних методів оцінки та підвищення ефективності соціальних механізмів та технологій державного та місцевим самоврядуванням є важливим та актуальним завданням.

Теоретичною базою дослідження стали праці таких науковців як: Алексеєнко Л. М., Матвієнко В. Я., Набатова О.О., В. В. Кравченко, Пітцик М. В., Крегул Ю., Мельтюхова М. Н. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування напрямів удосконалення соціальних технологій місцевого самоврядування, за результатами діяльності Жмеринської ОТГ.

Для досягнення визначеної мети в ході виконання кваліфікаційної роботи необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність соціальних технологій місцевого самоврядування;
- визначити вплив децентралізації на соціальну сферу;
- дати характеристику структури соціальних технологій Жмеринської ОТГ;
- визначити особливості соціальних технологій в Жмеринській ОТГ;
- розглянути та проаналізувати сучасні соціальні технології під час війни;
- визначити перспективи розвитку соціальних технологій у Жмеринській ОТГ.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси використання соціальних технологій місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади використання соціальних технологій місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи становили: законодавчі та нормативно-правові акти з питань впровадження соціальних технологій, статистичні, адміністративні та облікові дані, а також матеріали конференцій, тренінгів, круглих столів, підручники, статті, дисертації різних науковців.

У кваліфікаційній роботі було використано різноманітні загальні та спеціальні методи для досягнення мети та виконання завдань. Наприклад, під час дослідження структури соціальних технологій Жмеринської ОТГ використовувався метод аналізу. Також було застосовано вищеназаний метод для виділення особливостей таких технологій, що використовуються ОТГ. Для кращого розуміння місця та значення соціальних технологій під час війни був використаний порівняльний метод. Основні документи, що містять інформацію про надання соціальних технологій Жмеринською ОТГ, були вивчені за допомогою аналітичного та методу аналізу джерел.

Апробація результатів дослідження: Основні положення та результати дослідження були опубліковані у Збірнику наукових праць XII Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Актуальні проблеми ефективного соціально- економічного розвитку України: пошук молодих».

Кваліфікаційна робота складається з вступу, 3 розділів, висновків та списку використаних джерел, що включає 46 джерел. Основний зміст роботи викладено на 42 аркушах друкованого тексту. Робота містить 4 таблиці та 3 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Соціальні технології місцевого самоврядування

Поняття «соціальна технологія» почало використовуватися в науці лише 40-х рр. ХХ ст. Основу даного поняття становить термін «технологія», але технологія полягає не в традиційному сенсі, що стосується лише матеріальне виробництво, а в ширшому - що стосується і соціальної сфери.

Так, Алексеєнко Л. М. визначає її як упорядковану в часі та просторі послідовність процесів соціальної діяльності, сукупність навичок, методів, прийомів, спрямованих на досягнення певної мети, реалізацію соціального замовлення; а також як розробку методів та методик результативного та раціонального цілеспрямованого соціального впливу [6, с. 190].

У той самий час Матвієнко В. Я. дає навіть три визначення поняття «соціальна технологія» (Рисунок 1.1).

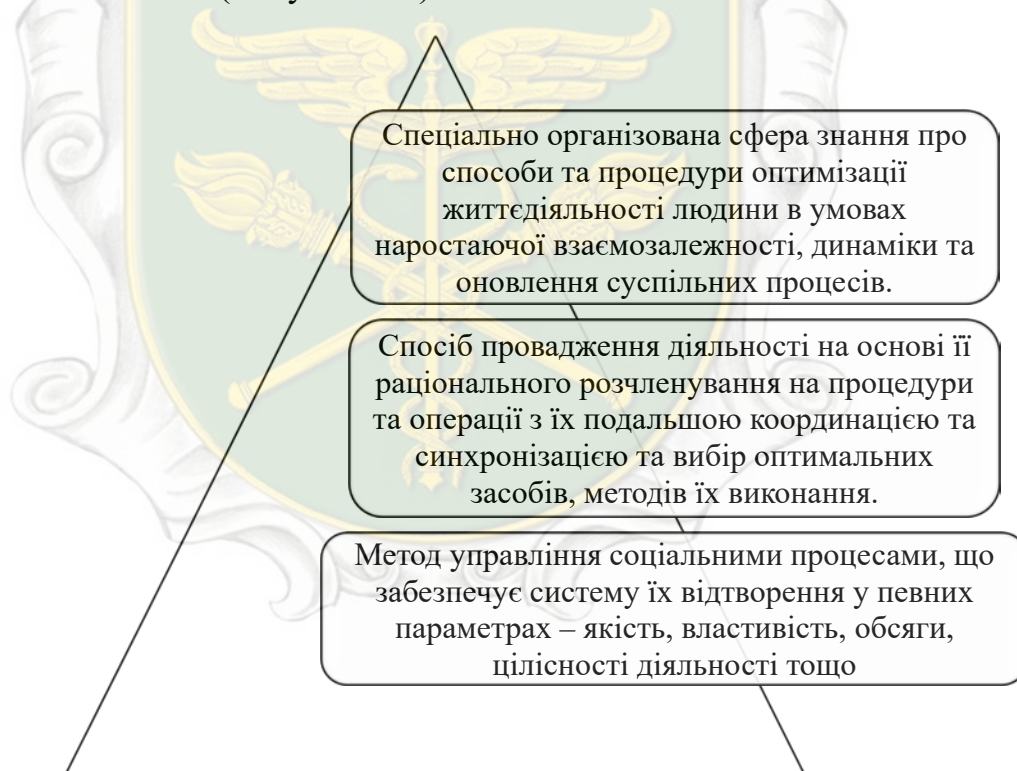

Рисунок 1.1 - Визначення поняття «соціальна технологія» за В. Матвієнком
Сформовано автором на основі [28, с. 36].

Набатова О.О. конкретизує розуміння соціальних технологій як способу здійснення діяльності на основі її раціонального розчленування на процедури та операції з їх подальшою координацією та синхронізацією та вибору оптимальних засобів, методів їх виконання. Достоїнством даного визначення є, зокрема, те, що воно може бути віднесене до всіх видів людської діяльності, у тому числі, звичайно ж, до соціальної роботи як інтегрованого, універсального виду діяльності, спрямованої на задоволення соціально-гарантованих та особистісних інтересів та потреб людей і насамперед соціально уразливих груп [31, с. 181].

Таким чином, поняття «соціальна технологія» у науковій літературі використовується в наступних основних значеннях:

1. Сукупність способів, методів, засобів, прийомів організації людської діяльності з метою на соціальні процеси та соціальні системи.

2. Опис способів, методів, засобів, прийомів організації людської діяльності в методиках, які включають наступні розділи:

- цілі, завдання та можливості методу;
- запланований підсумковий стан соціального суб'єкта;
- застосовувані метод та прийоми;
- способи, умови та послідовність їх застосування;
- необхідний час реалізації цієї технології;
- кваліфікація працівників;
- способи навчання прийомів технології.

3. Область знання, що розглядає питання створення, використання, поширення відповідних методів та процедур перетворювальної діяльності, тобто, що є науковою дисципліною. Наприклад, суспільні науки пов'язані насамперед із вирішенням практичних завдань, зумовлених функціонуванням та вдосконаленням соціальних об'єктів, під якими в даному випадку розуміються не тільки групи, верстви людей, окремих індивідів, а й соціальні явища та процеси.

4. Сама діяльність за цілеспрямованого перетворення соціальних суб'єктів. Оптимізація розвитку та функціонування об'єктів, суб'єктів, явищ, соціальних

процесів постійно вимагає використання технологічного підходу до управління соціальною діяльністю, оскільки масштаб змін, що відбуваються, залучення людських, матеріальних, інформаційних та інших ресурсів настільки великі, що спонтанність, стихійність такого руху, надмірна кількість помилок призвели б до невиправданої розтрати сил і коштів [31, с. 60].

Тому формування політики, яка визначається сучасним суспільством і проводиться сучасною державою, можливе лише на основі технологізації, яка передбачає максимально ефективне та доцільне використання ресурсів та засобів.

Двадцяте сторіччя увійшло в історію людства як час стрімкого зростання ролі технологій взагалі і, у тому числі, соціальних, що свідчить про підвищення значення креативності в діяльності кожної особистості і соціуму взагалі. Як зазначив С. В. Малаш «Технологія є матеріальним носієм і показником розвитку творчих можливостей людини, об'єктивною основою трудової діяльності поколінь» [26, с. 21].

Сьогодні всі розуміють, що прийняття якісних рішень (закону, порядку, програми) ще не є гарантією вирішення суспільних проблем. Треба сформулювати і реально реалізувати певні заходи, деталізувати процедури надання ресурсів, влади, контролю тощо, тобто потрібні технології

Ця категорія впевнено переbazувалася з технічної теорії і практики до соціальної і зайняла у них міцні позиції.

Технологія управління є складовою сукупності соціальних технологій, це позначають усі науковці, які досліджують цей феномен.

Так, Мельтюхова Н. М. вважає, що для удосконалення суспільної життєдіяльності необхідно опрацювати і реалізувати різноманітні соціальні технології, особливо у сфері управління, в якій дуже яскраво виявляється ефективність технологізації [29, с. 24].

Соціальні технології застосовуються в різних масштабах, наприклад, державне регулювання соціально-економічного розвитку країн і регіонів або проведення загальних виборів до представницьких органів влади. Вони можуть сформуватися природним шляхом у процесі еволюційного розвитку людини, а

можуть бути реалізовані представниками влади для вирішення певних завдань. Таким чином, певною мірою нав'язані технології можуть бути прийняті суспільством (тоді вони стають частиною природних технологій) або відкинуті. Саме від якості підготовки цього нововведення залежить його засвоєння. Можливість останнього теж має бути визначена керівниками, крім того доцільно проводити певну роботу з населенням із зміни рівня готовності [31, с. 59].

Соціальні технології дуже різноманітні, що зумовлено різноманіттям соціального світу, соціального життя. Класифікація соціальних технологій може бути здійснена за різними ознаками, а саме:

1. За масштабами вирішуваних соціальних проблем:

- універсальні соціальні технології;
- приватні соціальні технології [29, с. 176].

До універсальних технологій можна віднести технології соціальної діагностики стану будь-якого соціального явища, а до приватних - конкретну технологію, що використовується при вирішенні конкретного завдання, наприклад, технологію педагогічного впливу.

2. За рівнем соціальної діяльності:

- глобальні соціальні технології, які використовуються в масштабах всього людства;
- регіональні соціальні технології, що дають ефект при вирішенні проблем за умов конкретного регіону;
- національні соціальні технології, що ґрунтуються на особливостях національних традицій, психології менталітету тощо;
- державні, що дозволяють вирішувати соціальну проблему в межах конкретної держави;
- муніципальні та ін [29].

3. За характером розв'язуваних завдань:

- функціональні соціальні технології, призначені для забезпечення оптимального та результативного функціонування існуючих соціальних систем у різних сферах суспільного життя;

- інноваційні соціальні технології, створені задля забезпечення оптимального переходу різних соціальних систем на іншу якість;

- технології вирішення соціальних протиріч та конфліктів, що дозволяють знайти та реалізувати найбільш оптимальні шляхи та методи вирішення подібних проблем [29].

4. За характером на соціальні процеси:

- що формують соціальні технології, що дозволяють створити новий соціальний об'єкт;

- стимулюючі соціальні технології, предметом впливу яких є окремі сторони процесу функціонування цього об'єкта;

- які стримують соціальні технології, певним чином регулюють процес функціонування соціального об'єкта;

- руйнівні соціальні технології, результатом дії яких стає зникнення соціального об'єкта загалом чи його частини [29].

5. За характером та змістом використовуваних засобів:

- організаційно-розпорядчі та адміністративні соціальні технології;

- соціально-правові технології;

- медико-соціальні технології;

- психологічні технології;

- педагогічні технології тощо [29].

Цікавим видається виділення певних типів соціальних технологій за основою як цілі функціонування. У цьому випадку можна говорити про такі типи соціальних технологій:

-соціальні технології, зорієнтовані на створення;

-соціальні технології, орієнтовані на зміну чи виправлення умов протікання процесу чи квазітехнології;

-соціальні технології, орієнтовані на знищення, руйнування, зникнення чи антитехнології.

Отже, соціальні технології - це неоднозначне та різноманітне явище. Вирішення будь-якої соціальної проблеми передбачає використання низки технологій у їх взаємозв'язку та взаємозалежності.

1.2 Вплив децентралізації на соціальну сферу

У 2014 році Кабінет Міністрів України ухвалив "Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні" з метою забезпечення доступних якісних соціальних послуг для населення. Однією з важливих мет цієї концепції є забезпечення територіальної доступності об'єктів соціальної сфери, розташованих не більше ніж за 30 км від місця проживання місцевої громади. Проте, для надання соціальних послуг у громаді необхідно мати необхідну матеріально-технічну базу. З цією метою запровадження більш ефективних способів комунікації є доцільним для забезпечення більшої інформованості жителів про соціальні послуги. Ці пропозиції були зроблені Верховною Радою України [27, с. 33].

Після ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» у 2015 році розпочався процес об'єднання жителів населених пунктів в ОТГ [2]. Але соціальна робота в ОТГ має свої відмінності через тривалу державну монополію на надання соціальних послуг, що призвело до низької громадської активності учасників ОТГ. Більшість населення ОТГ дотримується патерналістського підходу і очікує, що влада запровадить і реалізує соціальні програми. Тому для розвитку соціальних послуг в ОТГ необхідно залучати місцевих лідерів.

Ще однією нагальною проблемою в новостворених ОТГ є недостатня кількість фахівців соціальної роботи та соціальних працівників. Згідно з методичними рекомендаціями Міністерства соціальної політики, у сільській місцевості на одну тисячу населення повинен бути один фахівець соціальної роботи, але ці нормативи далекі від реалізації на практиці [37, с. 22-24].

В умовах децентралізації, повноваження в соціальній сфері переходять від державних районних установ до об'єднаних територіальних громад, що вимагає універсальних підходів для забезпечення якісних соціальних послуг для мешканців. Для цього створюються структурні підрозділи в об'єднаних територіальних громадах, які надають соціальні послуги мешканцям, що потребують допомоги.

Соціальне партнерство стає одним з механізмів, який сприяє поліпшенню надання соціальних послуг у громаді. Оскільки роль держави в соціальній сфері зменшується, соціальне партнерство має особливе значення в системі надання соціальних послуг. Його можна впроваджувати за допомогою організаційних, конкурсних і процедурних механізмів. Організаційні механізми передбачають спільну структуру, що делегує функції від влади, громадських організацій і бізнесу. Конкурсні механізми включають соціальні замовлення, соціальні проекти, тендер тощо. Процедурні механізми стосуються правил, за якими відбувається співпраця в межах соціального партнерства [11].

У громаді проводиться соціальна робота, яка спрямована на зміцнення соціальної приналежності та стимулювання зв'язків між різними організаціями та жителями. Основні напрямки соціальної роботи в громаді включають наведені в Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Напрямки соціальної роботи в громаді

Напрямок	Зміст
Мотиваційно - мобілізуючий	сприяє активній участі жителів у житті громади та розвитку взаємодопомоги
Сервісно - обслуговуючий	включає надання соціальних послуг жителям громади закладами, установами, волонтерськими організаціями та групами взаємодопомоги
Дослідницько-моніторинговий	включає моніторинг та аналіз потреб, умов та інтересів жителів громади, а також соціальних послуг
Координаційно-посередницький	сприяє партнерству між державними та громадськими організаціями, які працюють в соціальній сфері

Сформовано автором на основі [40, с. 130-136]

Соціальне партнерство на місцевому рівні означає, що різні соціальні суб'єкти, такі як об'єднані територіальні громади, управління соціального захисту населення, установи соціального обслуговування населення, благодійні фонди, громадські організації, комерційні організації та групи самоорганізації, мають взаємовідносини між собою. Для забезпечення ефективного управління соціальним обслуговуванням в громаді, вони використовують такі організаційні механізми, як створення соціального середовища, відкритість перед громадою, прагнення підвищити якість надання соціальних послуг, залучення матеріальних, фінансових та людських ресурсів і підписання угод про партнерство з визначенням обов'язків сторін [33, с. 175].

Основними функціями громадських організацій в наданні соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді є наступні: обслуговуюча - зорієнтована на задоволення соціальних потреб населення; інформаційна - передбачає обробку запитів та зберігання інформації про соціальні послуги; планувальна та програмувальна - включає участь громадських організацій у створенні та впровадженні соціальних проектів на території громади; контрольна - передбачає моніторинг та перевірку якості та ефективності надання соціальних послуг.

На сьогоднішній день, більшість Державних стандартів надання соціальних послуг відповідає «Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самотійно їх подолати». У цьому переліку описано 20 соціальних послуг, які можна класифікувати за метою, типом надання, місцем та терміном впровадження [45, с. 45].

Основною метою надання соціальних послуг у громаді є соціальна профілактика для запобігання складним життєвим обставинам, соціальна підтримка для подолання таких обставин та соціальне обслуговування для зменшення наслідків цих обставин.

Декілька видів соціальних послуг для населення розглядаються, зокрема: прості послуги, які не потребують постійної або комплексної допомоги; комплексні послуги, які можуть бути надані різними фахівцями з соціальної роботи;

комплексні спеціалізовані послуги для конкретних груп отримувачів та допоміжні послуги, спрямовані в основному на надання натуральної допомоги [44, с.160].

Місця надання соціальних послуг значно розширені, включаючи домашні умови, спеціалізовані приміщення та місця, де проживає отримувач (включаючи вулиці).

У 2015 році Бюджетний кодекс України був змінений з метою підвищення фінансової здатності громад для надання соціальних послуг. Ці зміни дозволили зберігати ряд доходів в громаді, які раніше спрямовувалися до державного бюджету [20]. Таким чином, джерелами фінансування соціальних послуг в ОТГ можуть бути кошти з державного бюджету, отримання коштів від платних стандартизованих соціальних послуг, соціальне замовлення та гранти від спонсорів [43].

Формування ринку соціальних послуг шляхом впровадження соціального замовлення та можливості ОТГ обирати необхідних фахівців із соціальної роботи відіграє важливу роль у наданні соціальних послуг в громаді. Реформування системи соціальних послуг в ОТГ відбувається за напрямками розвитку ринку соціальних послуг, впровадження стандартів надання соціальних послуг та модернізації соціальної інфраструктури. У наданні соціальних послуг в ОТГ важливу роль відіграють організації громадянського суспільства. Організації громадянського суспільства відіграють обслуговуючу функцію, яка полягає у наданні соціальних послуг відповідно до потреб населення, інформаційну функцію, яка забезпечує оброблення та зберігання інформації про запити на соціальні послуги, планувальну та програмувальну функції, що передбачають участь громадських організацій у розробці та впровадженні соціальних проектів на території громади, а також контрольну функцію, яка здійснює моніторинг та перевірку ефективності та якості надання соціальних послуг [22].

Децентралізація органів виконавчої влади призвела до значних змін у наданні соціальних послуг, які тепер надаються безпосередньо в ОТГ. Попередження складних життєвих обставин стало важливим кроком на шляху до їх впровадження, замість вирішення цих обставин, як це було раніше. Процес

децентралізації значно вплинув на формування нової моделі соціальної роботи з вразливими сім'ями з дітьми. Це пов'язано з тим, що виникла гостра потреба у соціальних послугах, які відповідали б потребам вразливих сімей з дітьми, охоплювали наявний потенціал громади, включаючи спеціалістів з різних галузей, і спрямовані на профілактику сімейного неблагополуччя, сприяння партнерства з сім'ями та дітьми, а також підвищення відповідальності батьків та спеціалістів за становище дітей. Узагальнено, новий формат соціальної роботи з вразливими сім'ями з дітьми більш спрямований на задоволення потреб та профілактику сімейного неблагополуччя, а не на боротьбу з наслідками негативних чинників, як це було раніше [30, с. 112].

Особливо важливим є підхід, спрямований на підтримку сімей, оскільки він базується на припущенні, що найкращим способом захистити дитину є збереження і зміцнення її сім'ї. Таким чином, головним завданням соціальних працівників є забезпечення дітей правом на безпеку, стабільність та безпечне перебування в родині. Згідно з принципами цього підходу, важливо визнавати унікальність кожної сім'ї та кожної особистості, поважати права всіх членів сім'ї на життя відповідно до їх культурної спадщини та ідентичності, а також дозволяти кожній сім'ї самостійно приймати рішення [25].

З 2020 року, Кабінет Міністрів України схвалив ряд постанов, які були необхідні для впровадження нової редакції Закону України «Про соціальні послуги» [4]. Ці постанови включали Порядок організації надання соціальних послуг, Типове положення про центр надання соціальних послуг, Положення про конкурсну комісію, умови та порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника надавача соціальних послуг державного/комунального сектору та Критерії діяльності надавачів соціальних послуг. Ці зміни свідчать про змінений підхід до надання соціальних послуг. Раніше акцент ставився на допомозі особам, які перебували у складних життєвих обставинах, але тепер зростає роль профілактики складних життєвих обставин [35, с. 88].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЖМЕРИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Характеристика структури соціальних технологій в Жмеринській територіальній громаді

Адміністративно Вінницька область складається з 63 громад, які згруповані в 6 районів, структура наведена у Таблиці 2.1. 26 лютого 2021 року була прийнята Стратегія розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року, в якій було визначено 6 стратегічних пріоритетів:

- Цифровізація муніципального простору;
- Інтегрована громада;
- Муніципальні інвестиції;
- Зелена економіка та смарт-спеціалізація;
- Доступне, безпечне та екологічно чисте середовище;
- Пульсуюче місто [4].

Таблиця 2.1 – Адміністративна структура Вінницької ТГ

Райони	Кількість територіальних громад	Кількість населених пунктів	Площа територіальних громад, км ²	Чисельність населення громади
Вінницький район	16	411	6909,5	655361
Гайсинський район	14	263	5681,2	240271
Жмеринський район	8	216	3140,1	163678
Могилів-Подільський район	7	195	3221,0	144647
Тулчинський район	9	189	3859,2	154805
Хмільницький район	9	229	3702,0	186654

Сформовано автором на основі [15].

Одним із великих районів Вінницької громади вважається Жмеринська об'єднана територіальна громада, на територіях Жмеринського району та Жмеринської міської ради Вінницької області, структура якої наведена у Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Об'єднані територіальні громади Жмеринського району

Громада	Дата створення громади	Загальна площа громади	Населення громади	Адміністративний центр
Жмеринська міська громада	25.10.2020р.	119,8 км ²	53466 осіб	Жмеринка
Барська міська громада	18.12.2016р.	2710 км ²	43637 осіб	Бар
Шаргородська міська громада	25.10.2020р.	424,6 км ²	25637 осіб	Шаргород
Джуринська сільська громада	25.10.2020р.	520,4 км ²	13119 осіб	Джурин
Копайгородська селищна громада	25.10.2020р.	2981 км ²	8712 осіб	Копайгород
Мурафська сільська громада	30.04.2017р.	93,2 км ²	7087 осіб	Мурафа
Северинівська сільська громада	18.12.2016р.	299,9 км ²	4514 осіб	Северинівка
Станіславчицька сільська громада	25.10.2020р.	177,1 км ²	10709 осіб	Станіславчик

Сформовано автором на основі [15].

Для забезпечення соціального захисту громадян Жмеринської міської територіальної громади впродовж 2022 року управлінням праці та соціального захисту населення Жмеринської міської ради було перераховано коштів, а саме:

-35075,618 тис.грн. перераховано одержувачам субсидій та пільг на оплату житла та комунальних послуг;

- 110409,777 тис.грн. перераховано одержувачам державних соціальних допомог.

За рахунок коштів Жмеринської міської територіальної громади проведено виплату компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги на непрофесійній основі на суму 2437,9 тис.грн.

Протягом 2022 року для призначення різних видів допомог компенсаційних виплат, субсидій, пільг прийнято 12873 заяви, в тому числі 3739 заяв внутрішньо переміщених осіб. Від початку 2022 року на усному прийомі прийнято 10289

відвідувачів, яким надані відповідні роз'яснення згідно норм чинного законодавства.

За рахунок коштів державного бюджету 29 особам з інвалідністю та малозабезпеченим особам виплачено одноразову матеріальну допомогу у загальній сумі 29,774 тис.грн. Відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 20.02.2019р. №206 «Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які брали участь в Революції Гідності, а також членів їх сімей» проведена виплата грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для деяких категорій осіб, зокрема матері загиблого у Революції Гідності, у сумі 623528,00 грн.

Також у 2022 році було проведено:

- 23 виїзних рейдів – перевірок умов проживання багатодітних родин, сімей з дітьми з числа внутрішньо переміщених осіб та Захисників і Захисниць України;
- 125 багатодітним сім'ям надано благодійну матеріальну допомогу у вигляді продуктів харчування та предметів побутового вжитку;
- 230 сім'ям з дітьми організовано отримання грошової допомоги від Міжнародного Фонду ООН;
- Статус багатодітної родини отримали 100 сімей, в тому числі – 15 родинам з числа ВПО. Видано 100 посвідчень батьків багатодітної родини і 300 посвідчень дитини багатодітної сім'ї;
- надана консультація 10 багатодітним жінкам по питаннях збору пакету документів для присвоєння почесного звання України «Мати-героїня». Щодо 3-х багатодітних жінок порушено клопотання перед Міністерством соціальної політики щодо присвоєння почесного звання.

Протягом 12-ти місяців 2022 року управлінням, в межах програми профінансовано заходів на загальну суму 3447,444тис.грн., а саме:

- надання 100% знижки по оплаті комунальних послуг 2-м сім'ям, що складаються лише з інвалідів I та II групи і неповнолітніх дітей та членам сімей загиблих осіб, яким посмертно присвоєно звання «Герой України» в сумі 45,781 тис.грн.

- надання фінансової підтримки 5-ти громадським ветеранським організаціям, а також УТОС, УТОГ- в сумі 259,997 тис.грн.

- виплачена компенсація за пільговий проїзд 14 членам сімей загиблих учасників АТО на суму 31,2 тис.грн

- вдовам ЧАЕС виплачена грошова допомога у сумі 40,969 тис.грн.; - оплата послуг зв'язку пільговій категорії громадян на суму 47,532 тис.грн.;

- оплата проїзду особам постраждалим внаслідок аварії на ЧАЕС у сумі 1,741 тис.грн.;

- виплата щомісячної компенсації на бензин особі яка має особливі трудові заслуги у сумі - 25,824 тис.грн.;

- виплата компенсації на бензин та транспортні витрати особам з інвалідністю у сумі 9,791 тис.грн.

- територіальним центром надано допомогу на суму 324,495 тис.грн. (продуктові набори).

Виплати, компенсації та надання необхідних соціальних послуг здійснюється відповідним категоріям територіальної громади, кількість яких наведена у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Категорії населення Жмеринської ОТГ станом на 01.01.2023

Категорія	Кількість населення, осіб
ВПО	2178
Осіб з інвалідністю	3032
Дітей-сиріт	71
Пенсіонери	34510

Сформовано автором на основі [15].

В ОТГ працює Комунальний заклад Жмеринської міської ради «Територіальний центр соціального обслуговування», діє на підставі Положення про КП Жмеринської міської ради. Основним завданням територіального центру є надання соціальних послуг громадянам, які опинилися у складній життєвій ситуації та потребують сторонньої допомоги, за місцем проживання, в умовах стаціонарного, тимчасового або щоденного перебування.

До складу «Територіального центру соціального обслуговування» входять структурні підрозділи (Рисунок 2.1).

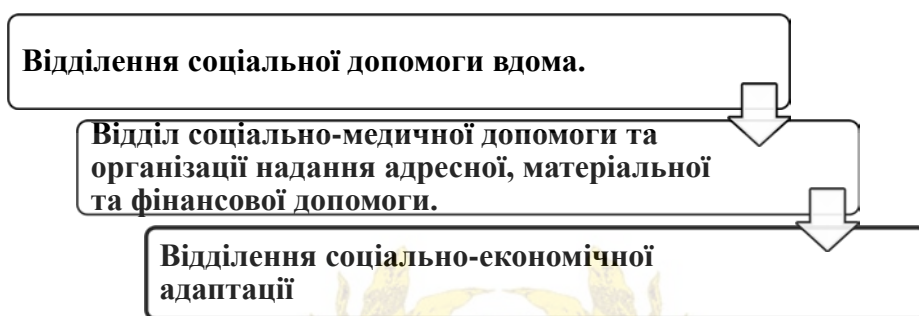

Рисунок 2.1- Структура Територіального центру соціального обслуговування
Сформоване автором на основі [15].

Перелік та характеристика послуг, які надає кожний відділ «Територіального центру соціального обслуговування» наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Надання послуг населенню відділами

Назва відділу	Послуги, що надає відділ
Відділення соціальної допомоги вдома	<ul style="list-style-type: none"> - приготування (допомога в приготуванні) їжі вдома, годування, доставка гарячих страв, у тому числі з їдалень та кафе; - придбання та доставка товарів з магазину чи базару, доставка книг, газет, журналів, медикаментів за рахунок громадян, що обслуговуються; - виклик лікаря, надання допомоги в проведенні періодичних оглядів та госпіталізації, відвідування хворих у закладах охорони здоров'я, організація консультацій лікарів та інших спеціалістів; - інші соціальні послуги.
Відділ соціально-медичного обслуговування та організації надання адресної, матеріальної та грошової допомоги	<ul style="list-style-type: none"> - одяг, взуття, інші необхідні речі; - медикаменти, медичні вироби; - предмети побутової гігієни; - харчова та промислова продукція; - гарячі обіди; - інші соціальні послуги.
Відділення соціально-економічної адаптації	<ul style="list-style-type: none"> - соціально-побутове обслуговування - соціально-побутова адаптація людей похилого віку та інвалідів з метою усунення життєвих обмежень, підтримки соціальної незалежності, підвищення професійної кваліфікації. Адаптація до примусової праці; - соціально-педагогічні послуги - організація процесу індивідуального збору для відновлення знань, умінь і навичок з орієнтування вдома, ведення побуту, самообслуговування, поведінки в суспільстві, розвитку комунікативних навичок, виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб. , організація дозвілля та відпочинку; - психологічні послуги - організація консультацій з питань психічного здоров'я та покращення стосунків з оточенням, психологічна корекція, надання методичних консультацій; - інформаційні послуги - надання інформації, необхідної для зняття виниклої складної життєвої ситуації; - перукарня; - медичні; - продукти харчування та гуманітарна допомога у вигляді вживаних речей; - інші соціальні послуги.

Отже, одним з головних завдань місцевого самоврядування є забезпечення соціальної підтримки та захисту прав громадян. Це обумовлює необхідність розробки та застосування соціальних технологій, спрямованих на покращення якості життя громадян та забезпечення їхньої соціальної безпеки. Крім того, соціальні технології місцевого самоврядування можуть бути спрямовані на розвиток взаємодії між громадянами та бізнесом, забезпечення доступності соціальних послуг та підвищення їх якості, підтримку осіб з інвалідністю та інших вразливих груп населення.

2.2 Особливості соціальних технологій в Жмеринській територіальній громаді

Більшість суспільства наразі уважно оцінює соціальний потенціал місцевої влади та пов'язує зміни на краще з реформами, які проводяться «зверху». Залучення населення до вирішення життєво важливих проблем може стати потужною соціальною базою місцевого самоврядування.

Майже кожна територіальна громада має значний інтелектуальний (освітній) потенціал загального характеру, тому тут можна говорити про достатні ресурси. Але в той же час не вистачає інтелектуального потенціалу професійного характеру. Жодна категорія населення не має чіткого уявлення про сутність місцевого самоврядування, його принципи та організаційні форми, вітчизняний і зарубіжний досвід його організації. Низьким залишається рівень поінформованості населення про місцеві події та проблеми, виконання управлінських рішень та діяльність органів місцевої влади.

Посилюється тенденція до погіршення демографічної ситуації, що проявляється насамперед у депопуляції громад, зниженні народжуваності та тривалості життя, збільшенні кількості розлучень та зростанні безробіття. Деструктивного впливу зазнає сім'я - головна цінність членів територіальної громади. Переважна більшість населення не бере практичної участі у вирішенні місцевих проблем.

Значний обсяг роботи в структурі оптимального використання соціальних ресурсів пов'язаний з інформуванням про організацію та розвиток місцевого самоврядування. Нині активно використовуються чотири напрямки (методи) оптимізації інформаційної взаємодії: 1) усунення інформаційного перевантаження шляхом фільтрації інформації, пріоритетності обробки повідомлень залежно від їх важливості, рівномірного розподілу інформації з різних каналів; 2) обмеження спотворень і втрат інформації за рахунок її надмірності, тобто повторення повідомлення; його перевірка, тобто підтвердження правильності повідомлення; вирівнювання зв'язків, тобто усунення посередників в інформаційних потоках; 3) збільшення кількості інформації в каналах зворотного зв'язку; 4) підвищення швидкості інформаційного потоку [41, с. 265-269].

Що стосується комунікаційного ресурсу, то його оптимальне використання обумовлено:

- розширення внутрішнього і зовнішнього кола комунікативних взаємодій;
- підвищення інтенсивності та активності комунікативних взаємодій;
- сприяння створенню та розвитку територіального громадського самоврядування (ТСГ), громадських організацій населення;
- сприяння позитивній, змістовній та емоційній орієнтації у комунікаційних взаємодіях [38; 39].

Оптимізація використання демографічного ресурсу Жмеринської ОТГ пов'язана зі збільшенням народжуваності, середньої тривалості життя, кількості розлучень, покращенням структури зайнятості та зниженням рівня безробіття. Тому в муніципальних одиницях створюються центри планування сім'ї для надання медичної та консультативної допомоги нужденним. Реалізується комплекс заходів щодо оптимального використання соціальних та екологічних ресурсів місцевого самоврядування, зокрема покращення навколишнього природного, архітектурного, культурного, соціального та іншого середовища.

Крім того, було проведення опитування щодо визначення особливостей соціальних технологій Жмеринської ОТГ.

Опитування керівників (4 особи) та спеціалістів із соціальної роботи (4 особи) цих організацій свідчить про чітке розмежування двох видів послуг для населення: соціальних та адміністративних. Респонденти 1 та 2 зазначають, що «Соціальні послуги надаються органами соціального захисту населення, тоді як адміністративні послуги є більш формальними та стосуються статусу чи соціального становища людини». Цікавою є відповідь респондента 3, який зазначив, що «ці послуги абсолютно різні, тому що особа отримує адміністративні послуги від Національного інформаційно-допоміжного центру як довідкову чи інформацію. Натомість соціальні послуги – це коли соціальний працівник або фахівець знаходиться вдома у людини». Респондент 6 зазначив, що «Соціальний догляд – це комплекс для людей, які опинилися в будинку соціального захисту і вирішується проблема конкретної людини, їм надається допомога. А адміністративні послуги – це коли людина сама вирішує, йде і отримує адміністративні послуги».

Водночас було виявлено, що організації не до кінця розуміють, як називати послуги, які надають служби у справах дітей: соціальні чи адміністративні. З іншого боку, респондентка 5 зазначила, що не бачить між ними різниці.

На думку всіх 4 респондентів, створення ОТГ позитивно вплинуло на надання соціальних послуг, оскільки «збільшився спектр самих соціальних послуг, розширилися територіальні межі населення, з'явилися нові фахівці з соціальної роботи». Проте респондент 6 зазначила, що сільська інфраструктура не готова до створення ОТГ, зокрема, вона сказала, що ідея створення ОТГ є перспективною, але лікарні та соціальні працівники до цього не готові. Респондент 7 зазначив що створення ОТГ позитивно вплинуло на надання соціальних послуг, особливо в населених пунктах, які приєдналися до громади, зокрема сказала: «За допомогою соціального працівника, який там є, ми можемо надавати якісніші послуги. тримаємо зв'язок, нам у всьому допомагають. Ми неодноразово організовували свята, майстер-класи тощо. Робота набагато ефективніша». При цьому респондент 5 зазначив, що в наданні послуг нічого не змінилося: «Нічого не змінилося, ми надаємо ті самі послуги».

Однак виявилось, що кожна організація має певні труднощі в наданні соціальних послуг клієнтам. Наприклад, в Україні існує проблема неефективної роботи судової системи, а розгалуженість адміністративних органів створює труднощі у процесі документообігу. Так, респондент 1 окреслив існуючі проблеми: «Є труднощі з отриманням документів, тому що після об'єднання територіальної громади всі населені пункти тепер підпорядковані нам, а деякі державні структури знаходяться в іншому районі. Що стосується судів, то респонденти зазначають, що дуже довго чекають на їх рішення, адже 2-3 роки особливо страждають діти, які не отримують статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. «Територіальна недоступність», адже не завжди є транспорт, щоб доїхати до всіх населених пунктів ОТГ.

Респондент 2 зазначив, що «є моменти щодо специфіки надання соціальних послуг, коли паперова бюрократія займає багато часу. Є ще проблеми із законодавством. Якщо взяти насильство, наприклад, дитина каже, що її б'є вітчим, а поліція не кваліфікує це як домашнє насильство».

Респондент 3 зазначив труднощі в роботі з клієнтами: «Віддаленість, розлука, великі відстані, психологічна несумісність. Відсутня профілактика емоційного вигорання соціальних працівників. Супервізій немає, хоча вони дуже потрібні через велике навантаження». Респондент 6 звертає увагу на небажання деяких клієнтів докладати зусиль для покращення ситуації: «Це просто небажання допомогти собі. Ми готові надати людині будь-яку послугу, але вона не хоче цього робити». Подібне говорить і респондент 8: «Небажання клієнта приймати дану послугу, тому що порушується його зона комфорту. Йому настільки зручно, що він нічого не потребує. Це я, як соціальний працівник, вважаю, що йому потрібно кодуватися. Це я, як соціальний працівник, повинен навести порядок у його будинку. Я вважаю, що його дитина недоїдає через порушення гігієнічних умов. А мій клієнт так не вважає».

Респондент 4 говорив про проблему недостатнього нормативно-правового забезпечення надання соціальних послуг клієнтам. Зокрема, вона зазначила: «Часто нормативне законодавство приймається поспіхом, коли нормативний акт є, а

програмного забезпечення немає, а люди вже хочуть цієї допомоги. Загалом якість програмного забезпечення – це низька державна продукція».

Усі комунальні організації, що надають соціальні послуги на території ОТГ, фінансуються за рахунок коштів місцевого бюджету. Спонсори фінансово підтримують окремі заходи. Респондент 1 зазначив, що «іноді ми користуємося допомогою волонтерів (великодні, новорічні подарунки)». Респондент 2 зазначив, що одним із джерел фінансування їхньої організації була грантова підтримка: «ми виграли грант, нам дали 200 тис. також благодійники, вони надають матеріальну, а не фінансову допомогу».

Як показало дослідження, механізм соціального замовлення в ОТГ ще не впроваджено. Респондент 2 зазначив, що нормативні акти необхідні для функціонування суспільного ладу.

Державні соціальні установи використовують різні канали для інформування жителів муніципалітету про соціальні послуги, які вони надають. Так, респондент 1 зазначив: «є перелік послуг, які ми надаємо в ЦНАПі. У нас є свій сайт, сторінка у Facebook. Також для поширення інформації використовуємо місцевий телеканал «Погляд». Респондент 2 зазначив, що публікує інформацію про свою діяльність у медичних та навчальних закладах, міліції, а також у староствах. Респондент 3 повідомив, що соціальні послуги в основному надають соціальні працівники. Оголошення також розміщені в повітовій пресі та на сайті мерії. Вона також повідомила, що «на свята (міні-концерти) запрошуємо наших підопічних зі списку. А вони кажуть: «Можна прийти з дівчиною, подругою з роботи»? І приходять інші люди...» Респондент 6 зазначив, що найефективніший спосіб передачі інформації в суспільстві – «особа до людини». При цьому жодна з організацій не має власного сайту, а використовує для поширення інформації сайт міської ради.

Державні організації в процесі надання соціальної допомоги співпрацюють з державним сектором. Для визначення рівня співпраці респондентів запитали: «Як ваша організація співпрацює з громадським сектором?» Респондент 1 відповів йому наступне: «Ми надаємо списки дітей або сімей, які потребують допомоги. У

нас з ними лише інформаційна співпраця». Респондент 2 зазначив, що його організація налагодила співпрацю з усіма громадськими організаціями. Респондент 3 дав таку відповідь: «Ми співпрацюємо з «Відгук» та «Добра справа». Є така організація «Наріжний камінь», ми до неї звертаємось у кризових та екстрених ситуаціях. Коли проблема велика, ми просимо їх про допомогу. Є благодійні фонди, які по можливості допомагають». Респондент 7 розповідав про співпрацю з благодійними фондами, які допомагають найбільш незахищеним верствам населення: «Нам телефонують з благодійної організації, запрошують на різні майстер-класи. Цього року було багато поїздок. інститут. Включила і наших дітей з обмеженими можливостями. Одну дитину, залежно від віку, брали в один із класів і соціалізували дітей». Респондент 8 звернув увагу на співпрацю з громадськими організаціями з метою виявлення осіб, які перебувають у СЗО. Вона сказала: "Якщо вони знайдуть сім'ю, яка потребує допомоги, вони повідомлять нам".

На запитання «Як прийняття «Закону про соціальну допомогу» у 2020 році вплинуло на надання соціальних послуг у вашій організації? респонденти зазначили, що поки що не відчували особливих змін у своїй роботі. Респондент 1 зазначив, що розширився спектр соціальних послуг та покращилась співпраця з іншими організаціями». Респондент 2 зазначив, що наразі ніяких змін не відчувається, оскільки немає нових нормативних актів. Один респондент вважає, що новий «Закон про соціальну допомогу» призвів до зменшення кількості клієнтів. Вона зазначила, що "багато людей звільняються". Є люди, які мають понад 3276 пенсій. Цей ліміт встановлено цим актом, але вони не в змозі оплачувати послуги». Інший респондент вважає цей закон недосконалим. Ось як вона висловила свою думку щодо його ухвалення: «Не знають, чи можливо реалізувати те, що написали в акті схвильований цим законопроектом «Про соціальні послуги».

На запитання «Як виглядає система соціальних послуг в ОТГ?» менеджери давали різні відповіді, враховуючи свій досвід і специфіку організації. Співпрацю з іншими організаціями респондентка описала так: «Ми співпрацюємо зі службами

у справах дітей, а також з центрами з питань сім'ї, дітей та молоді. Виїжджаємо на розшуки з представниками ювенальної превенції. У нас є співпраця».

Один із респондентів так охарактеризував систему соціальних послуг у місті: «За потреби перевіряється оцінка всієї громади. Яка потреба в чому. І тоді потрібно реалізувати можливість надання соціальних послуг соціальних послуг. Надавати соціальні послуги необхідно шляхом підтримки та виконання всіх законодавчих документів, зокрема законів України та постанов. Звичайно, хотілося б почути думку низових спеціалістів, які багато років працювали в цій сфері до написання цих законів».

Для повного розуміння того, як працює система соціальних послуг в ОТГ, важливо зрозуміти, які кадрові питання існують у кожній із державних організацій.

Респондент 1 зауважив, що до них часто звертаються люди з психологічними потребами, а тому в їхній організації потрібна посада психолога. Також на території ОТГ є потреба у психолого-реабілітаційному центрі для реабілітації постраждалих від домашнього насильства. Такий центр знаходиться в Києві, що не дуже зручно. Зокрема, він сказав:

Один із респондентів звернув увагу на низький рівень оплати праці спеціалістів із соціальної роботи. Фахівці із соціальної роботи отримують 5 тисяч гривень заробітної плати. І хоча це напружена і важка робота, згідно із законодавством, підвищити зарплату неможливо. Як наслідок, охочих працювати на таких посадах мало.

Інший респондент зазначив, що в їхній організації працюють переважно літні люди через низьку заробітну плату. За її словами, за 4 тисячі людину дуже важко мотивувати виконувати складну та емоційно напружену роботу щомісяця. Тому на таку роботу приходять люди пенсійного віку. На думку респондента, якби зарплата була вищою, то й професійний рівень соціальних працівників був би відповідно вищим. Подібну думку висловила інша респондентка, навівши власний приклад: «Взяти, зокрема, я працюю на громадських засадах з 1995 року, допомагає тільки те, що маю за плечима вислугу років. А якщо людина з вищою освітою має ступінь магістра чи бакалавра, то як спеціаліст вона отримуватиме 3300 гривень

зарплати. Респондент 5 зазначив, що є потреба в соціальних працівниках для надання соціальних послуг у сільській місцевості, зокрема у мікрорайонах Гаврилівка та Тарасівщина.

Респондент 8 зауважив, що в їхній організації не вистачає психолога та юриста. Зокрема, він вважає, що психолог потрібен, як дітям, так і дорослим (які працюють із сім'єю). Тож вона сказала, що «потрібен психолог мінімум на 3 години вдень, щоб зателефонувати до конкретної сім'ї чи попрацювати з конкретною родиною дистанційно. Це може бути не офісний працівник. Коли він вам знадобиться, ви можете йому подзвонити. « Посилаючись на позицію адвоката, відповідач зазначив, що адвокат потрібен у сімейних справах. Тому що люди не знають багатьох законодавчих питань, в тому числі спадкових питань. А консультація юриста дорога.

Кожна організація по-різному проводить моніторинг та оцінку надання соціальних послуг. Респондент 1 звернув увагу, що в його організації діє внутрішня програма документообігу «Аско», де вказано, яка зі структур міської ради скільки послуг надала та в якій сфері. Один із респондентів сказав:

«У нас є картка на кожную сім'ю, і там записуються всі заходи з цією сім'єю – як планово, так і під час їх проведення. Ми постійно в контакт з родиною, з фахівцями, які ведуть цю родину. негайно повідомте». Інший респондент сказав: «Протягом року, коли ми проходимо повз, ми запитуємо, як соціальний працівник надає послуги, чи вони задоволені?» Якщо ви не задоволені, то що саме? Крім того, наприкінці року проводяться оцінки та опитування серед підопічних та соціальних працівників». Респондент 4 зауважив, що у спілкуванні з клієнтами вивчаються їхні потреби. Клієнтам пропонується заповнити анкету, в якій вказати, яку послугу вони хочуть отримати.

Як виявилось, із запровадженням платних соціальних послуг є проблеми. Особливо це стосується нещодавно прийнятого законодавства. Так, один із респондентів зазначив, що заклад може надавати платні послуги у виняткових випадках, коли особа має родичів, які за законом повинні надавати їй допомогу та догляд, але родичі з певних причин такої допомоги не надають. Або ці діти дуже

далеко, або ведуть асоціальний спосіб життя, або виїхали за кордон. Перелік цих послуг та тарифи на ці послуги затвердили на сесії міської ради. Нещодавно новим законом «Про соціальні послуги» встановлено диференційовану плату. Якщо розмір пенсії перевищує 3276 грн, збір становить 12% від пенсії. Через це між людьми виникає багато непорозумінь. Якщо людина користувалася безкоштовною послугою, тепер перераховується диференційована комісія. І люди вважають, особливо старшого віку, що соцпрацівник гроші собі забирає. Установа працює над роз'ясненням, що цей закон ухвалила Верховна Рада, але людям старшого віку важко його зрозуміти та сприйняти.

Інший респондент зазначив, що надання платних соціальних послуг є проблематичним для деяких груп клієнтів. В одному з інтерв'ю вона зазначила: «Навіть якщо ми включимо платні послуги в нові правила, вони не стосуються наших клієнтів. Вони їм не потрібні. Ми знайшли сім'ю алкоголіків і будемо пропонувати їм платні послуги? Цей закон трохи нереалістичний. Можливо, душпастирство не відповідає всім нашим складним обставинам життя».

Усі респонденти зазначили, що для більш ефективного надання соціальних послуг в ОТГ необхідні зміни в нормативних документах. Так, відповідач зазначив про законодавчу неоднозначність, коли дві постанови суперечать одна одній. Через законодавчу невизначеність, щоб розглянути те чи інше питання, у своїй роботі доводиться спиратися на Сімейний та Цивільний кодекси. Існує також проблема практичного застосування положень. З юридичної точки зору вона має право складати адміністративні протоколи, але на практиці не має кадрової служби, яка б виконувала такі обов'язки. Як зазначив респондент: «Я хочу більш чіткий закон про надання соціальних послуг або стягнення штрафів. Зрозуміло з поясненням. Кому це буде доручено, ким це здійснюватиметься, як це реалізовуватиметься на місцях?».

Один респондент зауважив, що за законом клієнти повинні самі звертатися за соціальними послугами, але насправді соціальні послуги мають «нав'язуватися» незахищеним клієнтам. Зокрема, вона розповіла: «ми приходимо до родини, вони не хочуть з нами зв'язуватися, ми бачимо, що там біда, і ми нав'язуємо їм соціальні

виплати». Проблемою є й те, що соціальний супровід сімей, які опинилися у складній життєвій ситуації, не перевищує шести місяців, а є сім'ї, становище яких за цей період не покращується. Респондент зазначив: «Є такі сім'ї, що з ними нічого не поробиш. Маємо сім'ю на обліку 10 років. Ходимо туди 2-3 рази на місяць. Ми не можемо їх зняти з обліку».

Інший респондент вважає, що необхідно переглянути ліміт доходу для отримувачів платних соціальних послуг. Зокрема, вона зазначила: «Наша пропозиція – встановити 3 мінімальні заробітні плати для проживання на диференційованій заробітній платі, щоб ми могли охопити більше людей, які потребують соціальних послуг».

Респондент 6 вважає, що статус сироти потрібно спростити. «Тому що на статус дитини треба чекати 1-2 роки, сирота або дитина, позбавлена батьківського піклування, оскільки судові справи часто відкладаються. Тривалість судових розглядів призводить до того, що діти довго не можуть потрапити до своїх сімей.

Наприкінці інтерв'ю кожен із керівників висловив свою думку про те, як можна покращити процес надання соціальних послуг у муніципалітеті. Тому один із респондентів вважає, що варто вдосконалити механізм оперативного реагування на вирішення тієї чи іншої проблеми. Зокрема, він розповів про певні труднощі, які виникають через те, що деякі населені пункти ОТГ перебувають у підпорядкуванні Вінницького відділу поліції, що ускладнює, наприклад, вилучення дитини з сім'ї у разі потреби.

Інший респондент звернув увагу на необхідність протидії професійному вигоранню серед соціальних працівників. Також є потреба в перепідготовці соціальних працівників, адже не всі вони мають профільну освіту. Відповідачка висловила бажання, щоб ОТГ в її організації надавала послуги з ремонту одягу та взуття та стрижки. Деякі організації мають проблеми з робочим простором. Наприклад, на третьому поверсі розташований заклад соціального обслуговування людей з інвалідністю. Ось як вона охарактеризувала умови, в яких їй доводиться працювати: «У нас є така професія, як прокат, де ми надаємо засоби реабілітації: інвалідні візки, милиці, підлокітники, ходунки. А тепер вам потрібно підняти і

опустити візок з третього поверху. А у нас є жінки і один технік 75 років». Респондент 4 зазначив, що перш за все необхідно вдосконалити нормативно-правові документи та перед їх впровадженням провести консультації соціальних працівників. Респондент 5 звернув увагу на безпеку соціальних працівників та клієнтів у сільській місцевості. Зокрема, вона висловила бажання «бути обхідною, бо без цього ніяк. У нас один на кожні 8 садиб». Респондент 6 вважає, що для покращення надання соціальних послуг в ОТГ програмне забезпечення має бути на належному рівні.

Респондент 7 вважає, що необхідно покращити комунікаційне сполучення між містами ОТГ. Респондент 8 звертає увагу на моральні риси соціальних працівників. Ось що вона сказала: «Щоб бути соціальним працівником, не потрібно вчитися десять років в інституті. Головне бути доброю, нормальною людиною». Один із респондентів говорив про необхідність створення центру соціальних служб, який би координував реалізацію всіх соціальних послуг у місті. На її думку, центр соціальних служб має збирати інформацію про всіх отримувачів соціальних послуг, про їхні потреби та координувати надання соціальних послуг в ОТГ. Нарешті, бувають ситуації, коли клієнт звертається за допомогою до установи, а потім виявляється, що йому допомогти не можуть, і йде до іншої організації.

У перспективі планується відкриття такого центру соціальних служб у ОТГ. Більшість респондентів висловили думку, що для кращої мотивації соціальних працівників та кращого виконання своїх обов'язків необхідно підвищити оплату праці.

Отже, соціальні технології місцевого самоврядування можуть включати в себе такі напрямки, як соціальна робота та соціальна реклама. Вони дозволяють ефективніше залучати громадян до управління на місцевому рівні, забезпечувати взаємодію між громадянами та органами місцевого самоврядування, підвищувати рівень інформованості громадян про діяльність місцевих органів влади та їх можливості.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЖМЕРИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Соціальні технології місцевого самоврядування під час війни

Повномасштабне вторгнення російської армії на нашу землю, запровадження воєнного стану в Україні стало величезним викликом для усіх сфер. Завдана війною шкода — психологічна, матеріальна, фізична — один із чинників, які негативно впливають на життя кожного з нас. А особливо на тих, хто перебуває у складних життєвих обставинах, не може потурбуватися про себе, хто втратив житло, роботу, здоров'я, на родини з дітьми. Нині кількість людей, які потребують допомоги, істотно зросла. І очевидно, що система соціальних послуг потребувала оперативного корегування.

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації понад 10 мільйонів українців змінили своє місце перебування, виїхавши за кордон або перемістившись в межах України туди, де більш безпечно. Кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб вже складає 4,6 млн, з яких 3,2 млн людей перемістились з 24 лютого 2022 року [46].

Кожна об'єднана територіальна громада (ОТГ) в Україні, зіткнулась із важкими питаннями під час військового стану. Для ОТГ є важливим вчасно реагувати на усі зміни, що зараз відбуваються. Тому за для оптимізації і якісного надання послуг, використовують нові системи соціальних технологій, під час вирішення різних задач [47].

Розглянемо на прикладі Жмеринської міської ради впровадження сучасних соціальних технологій місцевого самоврядування під час війни.

Варто зазначити, що вагомим впливом кожного місцевого врядування в Україні є його прозорість. Кожен громадянин, може отримати відповіді на свої питання в онлайн форматі не виходячи з дому. Можна зайти на сайт міської ради і ознайомитись із рядом питань що цікавлять.

Кожна міська рада, має центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) де є досить великий перелік послуг. Функції та діяльність ЦНАП (Рисунок 3.1).

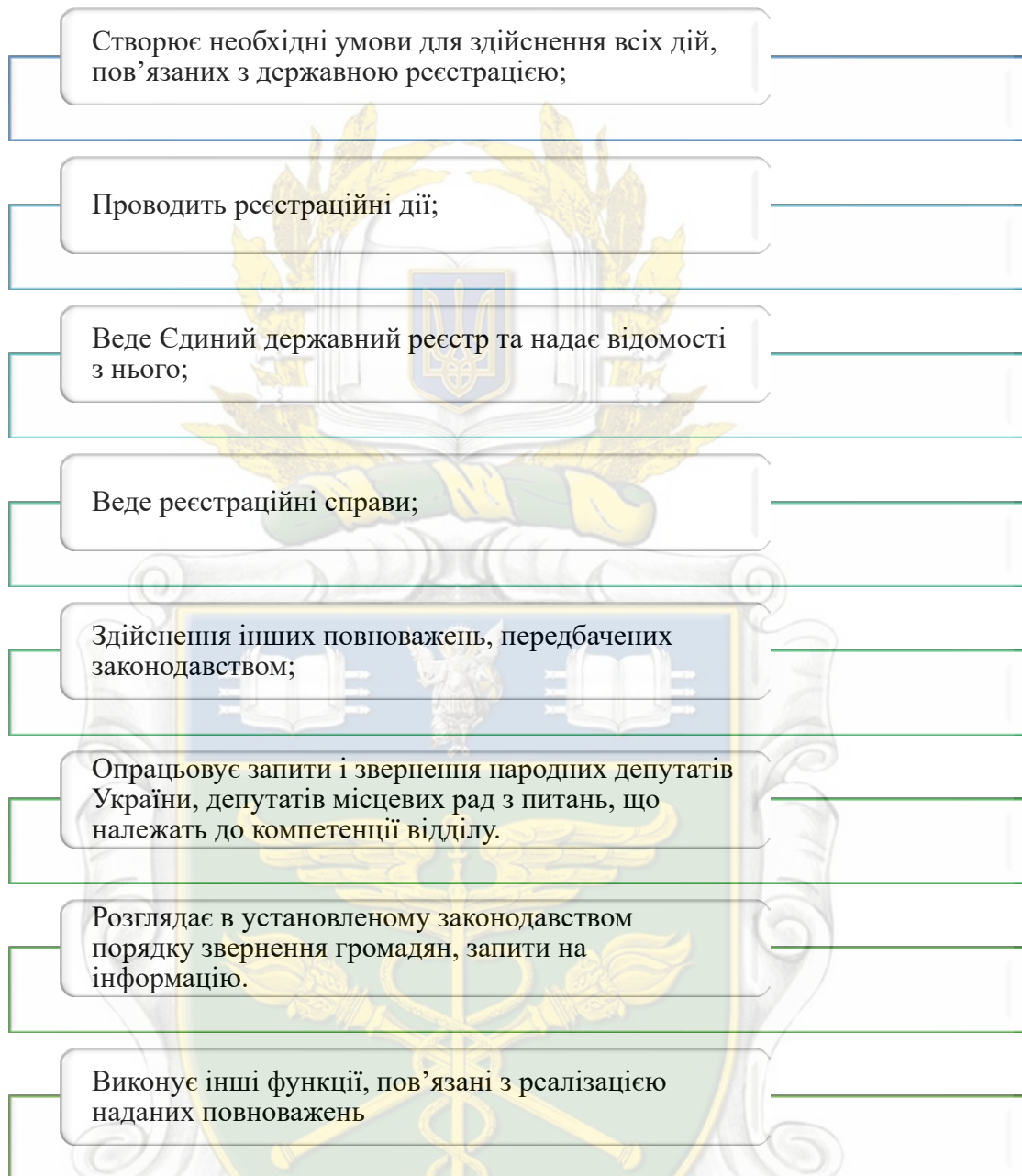

Рисунок. 3.1 - Функції та діяльність ЦНАПу

Сформовано автором на основі [15].

З початку повномасштабного вторгнення російських військ на територію України Жмеринська міська територіальна громада приймає всіх тих, хто вимушено покинув зруйновані російськими окупантами населені пункти, а робота з переселенцями здійснюється щоденно. Здійснюється така діяльність як:

-Реєстрація тимчасово переселених осіб та надання консультацій відбувається за адресою: м. Жмеринка, вул. Центральна, 4, кабінет 1 (приміщення виконавчого комітету Жмеринської міської ради).

-У Жмеринській міській територіальній громаді створено чат-бот «Жмеринський Турботник» https://t.me/Zhmerinka_helpbot, у якому зібрано усю необхідну інформацію для переселенців: де зупинитися на ночівлю, знайти житло для проживання, отримати медичну та соціальну допомогу, необхідні речі, а також допомогу психолога.

-Для отримання довідки переселенця необхідно звернутися до управління праці та соціального захисту населення Жмеринської міської ради (м. Жмеринка, вул. Доватора, 49, кабінет № 14).

-На території громади працюють волонтерські центри та облаштовані місця для тимчасового проживання переселенців.

-Школярі, які через війну переїхали до Жмеринської міської територіальної громади, можуть продовжити навчання на новому місці за заявою одного з батьків.

-Електронна реєстрація в заклади загальної середньої освіти Жмеринської міської територіальної громади для дітей, які прибули з інших областей.

-У Жмеринській міській територіальній громаді працює заклад дошкільної освіти №2 «КАЛИНКА» (м. Жмеринка, вул. Павлова 4) з обладнаними умовами безпеки воєнного стану (підвальним приміщенням для укриття) та повноцінним дитячим харчуванням. Дітки, що приїхали до нашої громади, можуть почати відвідувати дошкільний навчальний заклад [15].

Виконавчий комітет Жмеринської міської територіальної громади працює у посиленому режимі, працівники здійснюють цілодобове чергування для оперативного реагування на виклики сьогодення.

Також, у Жмеринській міській раді існує консультаційний центр надання підтримки внутрішньо переселеним особам, громадянам України у режимі онлайн та офлайн щодо:

- роз'яснення можливих шляхів повернення дитини або сімей з дітьми на підконтрольну Уряду України територію;

- отримання свідоцтва про народження дитини в умовах воєнного стану або його легалізації, якщо документ отриманий на непідконтрольній території;
- встановлення контакту з дитиною, яку вивіз один із батьків за кордон;
- заповнення форми розшуку дитини або заявки на отримання допомоги дітям, які зазнали травмувань внаслідок війни;
- інші питання, пов'язані з порушеннями прав людини [15].

Отже, у теперішній не легкий для нашої країни час, важливо розуміти що кожна об'єднана територіальна громада, відіграє вагомую роль у створенні соціальних технологій для підтримки добробуту та якості життя її громади. Також повинні зауважити, що Україна продемонструвала винахідливість у швидкому перетворенні соціальних технологій за для добробуту громадян.

3.2 Перспектива розвитку соціальних технологій місцевого самоврядування

Основною метою реформи місцевого самоврядування в Україні є активізація висхідного економічного зростання в країні за рахунок ефективного використання власних соціально-економічних ресурсів. Це, у свою чергу, вимагає створення життєздатних територіальних громад, здатних нести відповідальність за економічний розвиток територій та створення повноцінного довкілля мешканців. Насамперед йдеться про зміну способу мислення як представників органів місцевого самоврядування на низовому рівні, так і кожного окремого мешканця муніципальної освіти - відмови від патерналістських очікувань та усвідомлення власної відповідальності перед суспільством [46].

Процеси реформування адміністративно-територіального устрою, особливо під час створення ОТГ з урахуванням муніципального укрупнення, супроводжуються низкою складних проблем, які, з одного боку, гальмують ці процеси, розширюють їх час - з іншого боку, знизити соціально-економічні показники [9].

Фактично законодавчі зміни, спрямовані на перерозподіл ресурсів місцевих бюджетів з обласних та районних бюджетів на користь адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, призвели до збільшення доходів міських бюджетів та їхньої здатності забезпечувати економічний розвиток [35, с. 102].

Проблемою розвитку місцевого самоврядування протягом усього періоду незалежності України було домінування нагальних інтересів та відсутність стратегічного бачення розвитку громади. У зв'язку з цим слід зазначити, що на процес добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування часто впливають «імпульси» – прагнення отримати додаткові повноваження та фінансові ресурси на місцевому рівні, а також сконцентрувати матеріальні та природні ресурси найбагатших спільнот. Питання довгострокових перспектив економічного розвитку таких адміністративно-територіальних структур на місцевому рівні відходить на другий план [34, с. 33].

Існує також проблема низької якості муніципальної інфраструктури та нерозвиненості технічної інфраструктури у сільських поселеннях. Це призводить до концентрації бізнес-структур у великих містах та промислових центрах, де діловий клімат є відносно сприятливим [21, с. 155].

У Податковому кодексі зазначено, що органи місцевого самоврядування також мають визначати інші аспекти стягнення місцевих податків і зборів. Тому органи місцевого самоврядування приймають рішення про встановлення місцевих податків та зборів, які мають визначати об'єкт оподаткування, платника податків, податкову ставку та податковий період, та можуть надавати податкові пільги в межах, встановлених Податковим кодексом [19, с. 17].

Досягнення сталого демографічного розвитку досягається за рахунок створення необхідних умов для збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я населення, формування та пропаганди здорового способу життя, вирішення проблем охорони праці, підтримки молоді, стабілізації сімейних відносин, допомоги у вихованні дітей та розумної організації дозвілля та відпочинок, захист інвалідів та літніх людей, забезпечення розвитку освіти та культури [9].

Для покращення демографічної ситуації основними завданнями є:

- підвищення народжуваності, підтримка сімей з дітьми;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи щодо права на окремі види державної підтримки сімей з дітьми;
- створення жінкам сприятливих умов для поєднання роботи та материнства;
- розвиток культури та дитячо-юнацького спорту;
- соціальний розвиток села, створення сприятливих умов для проживання у сільській місцевості;
- забезпечення виконання завдань у сфері освіти, охорони здоров'я, культури;
- організація якісної, ефективної та доступної медичної допомоги мешканцям селищних рад шляхом створення сучасної системи охорони здоров'я на базі поліклінік, оновлення матеріально-технічної бази ФОПів та розширення спектру їхніх послуг;
- поліпшення матеріально-технічної бази для розвитку фізичної культури та спорту в муніципальній раді.

Основні напрямки роботи:

- всіляке зміцнення правових, моральних та матеріальних засад сімейного життя;
- забезпечення соціальних заходів, спрямованих на піднесення сімей із важких життєвих умов;
- поширення соціальної реклами для пропаганди позитивного способу сім'ї та їх соціальної підтримки, пропаганди сімейного життя, формування національних сімейних цінностей здорового способу життя та репродуктивного здоров'я;
- надання соціальної підтримки різним категоріям сімей, прийомних сімей;
- сприяння дотриманню державних гарантій щодо дітей, переданих у прийомні сім'ї та громадян, які перебувають під опікою або піклуванням;
- раннє виявлення сімей, нездатних чи бажаючих брати він батьківські обов'язки, і забезпечення захисту прав дітей, підростаючих у сім'ях;

- впровадження ефективних методів роботи з попередження безпритульності та дитячої бездоглядності;

- забезпечення раннього виявлення сімей, у яких має місце насильство або існує конкретна загроза насильству, та організація соціальної підтримки таких сімей;

- дотримання основних державних соціальних гарантій (мінімальний розмір заробітної плати, пенсії, інших видів соціальних виплат та допомоги);

- супровід за своєчасного оформлення житлової допомоги.

- створення умов для соціального захисту, можливість участі в економічному, політичному та соціальному житті суспільства тощо.

Пропонуємо також передбачити в рамках регіональної програми зайнятості низку заходів, спрямованих на інтенсифікацію економічної діяльності, розширення обсягів робіт, «відтінення» зайнятості, зниження дисбалансу між попитом та пропозицією робочої сили та створення умов для самозайнятості та соціальна підтримка зареєстрованих безробітних державних службовців, у тому числі:

- участь безробітних громадян у громадських роботах;

- посилення контролю за дотриманням законодавства про працю, зайнятість та обов'язкове державне соціальне забезпечення на випадок безробіття, забезпеченням реалізації прав та гарантій працівників, недопущення використання тимчасових працівників без належної реєстрації трудових відносин у роботодавця;

- підвищення мобільності робочої сили шляхом поширення інформації про стан регіональних ринків праці;

- зниження соціальної напруженості шляхом виявлення домогосподарств, в яких не працює жодна людина працездатного віку, та сприяння працевлаштуванню таких осіб.

Для досягнення створення сприятливих умов для освітнього процесу:

- подальше оновлення комп'ютерної техніки у загальноосвітніх установах, оснащення їх аудиторіями, мультимедійним обладнанням;

- удосконалення системи кадрової роботи у загальноосвітніх закладах, підтримка творчих педагогів та молодих спеціалістів;

- забезпечення регулярного підвезення студентів та викладачів, які проживають у сусідніх населених пунктах до освітніх закладів;
- забезпечення належних санітарно-гігієнічних умов перебування учнів у закладах загальної середньої освіти (забезпечення сучасними меблями, навчальним інвентарем) тощо.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження зумовило наступні висновки:

1. Визначено, що соціальні технології застосовуються в різних масштабах, наприклад, державне регулювання соціально-економічного розвитку країн і регіонів або проведення загальних виборів до представницьких органів влади. Вони можуть сформуватися природним шляхом у процесі еволюційного розвитку людини, а можуть бути реалізовані представниками влади для вирішення певних завдань. Таким чином, певною мірою нав'язані технології можуть бути прийняті суспільством (тоді вони стають частиною природних технологій) або відкинуті.

2. Обґрунтовано, що в умовах децентралізації, повноваження в соціальній сфері переходять від державних районних установ до об'єднаних територіальних громад, що вимагає універсальних підходів для забезпечення якісних соціальних послуг для мешканців. Для цього створюються структурні підрозділи в об'єднаних територіальних громадах, які надають соціальні послуги мешканцям, що потребують допомоги.

Соціальне партнерство стає одним з механізмів, який сприяє поліпшенню надання соціальних послуг у громаді. Оскільки роль держави в соціальній сфері зменшується, соціальне партнерство має особливе значення в системі надання соціальних послуг. Його можна впроваджувати за допомогою організаційних, конкурсних і процедурних механізмів. Організаційні механізми передбачають спільну структуру, що делегує функції від влади, громадських організацій і бізнесу. Конкурсні механізми включають соціальні замовлення, соціальні проекти, тендер тощо. Процедурні механізми стосуються правил, за якими відбувається співпраця в межах соціального партнерства.

У громаді проводиться соціальна робота, яка спрямована на зміцнення соціальної приналежності та стимулювання зв'язків між різними організаціями та жителями. Основні напрямки соціальної роботи в громаді включають: мотиваційно-мобілізуючий, координаційно-посередницький, дослідницько-моніторинговий та сервісно-обслуговуючий. Мотиваційно-мобілізуючий напрямок

сприяє активній участі жителів у житті громади та розвитку взаємодопомоги. Координаційно-посередницький напрямок сприяє партнерству між державними та громадськими організаціями, які працюють в соціальній сфері. Дослідницько-моніторинговий напрямок включає моніторинг та аналіз потреб, умов та інтересів жителів громади, а також соціальних послуг. Сервісно-обслуговуючий напрямок включає надання соціальних послуг жителям громади закладами, установами, волонтерськими організаціями та групами взаємодопомоги.

3. Проаналізовано, що в ОТГ працює Комунальний заклад Жмеринської міської ради «Територіальний центр соціального обслуговування».

Основним завданням територіального центру є надання соціальних послуг громадянам, які опинилися у складній життєвій ситуації та потребують сторонньої допомоги, за місцем проживання, в умовах стаціонарного, тимчасового або щоденного перебування.

До складу «Територіального центру соціального обслуговування» входять такі структурні підрозділи:

- Відділення соціальної допомоги вдома.
- Відділ соціально-медичної допомоги та організації надання адресної, матеріальної та фінансової допомоги.
- Відділення соціально-економічної адаптації.

4. Визначено, що значний обсяг роботи в структурі оптимального використання соціальних ресурсів пов'язаний з інформуванням про організацію та розвиток місцевого самоврядування. Нині активно використовуються чотири напрямки (методи) оптимізації інформаційної взаємодії: 1) усунення інформаційного перевантаження шляхом фільтрації інформації, пріоритетності обробки повідомлень залежно від їх важливості, рівномірного розподілу інформації з різних каналів; 2) обмеження спотворень і втрат інформації за рахунок її надмірності, тобто повторення повідомлення; його перевірка, тобто підтвердження правильності повідомлення; вирівнювання зв'язків, тобто усунення посередників в інформаційних потоках; 3) збільшення кількості інформації в каналах зворотного зв'язку; 4) підвищення швидкості інформаційного потоку.

5. Доведено, що у теперішній не легкий для нашої країни час, важливо розуміти що кожна об'єднана територіальна громада, відіграє вагомую роль у створенні соціальних технологій для підтримки добробуту та якості життя її громади. Також повинні зауважити, що Україна продемонструвала винахідливість у швидкому перетворенні соціальних технологій за для добробуту громадян.

6. Запропоновано заходи удосконалення соціальних технологій у Жмеринській ОТГ, серед яких:

- всіляке зміцнення правових, моральних та матеріальних засад сімейного життя;
- забезпечення соціальних заходів, спрямованих на піднесення сімей із важких життєвих умов;
- поширення соціальної реклами для пропаганди позитивного способу сім'ї та їх соціальної підтримки, пропаганди сімейного життя, формування національних сімейних цінностей здорового способу життя та репродуктивного здоров'я;
- надання соціальної підтримки різним категоріям сімей, прийомних сімей;
- сприяння дотриманню державних гарантій щодо дітей, переданих у прийомні сім'ї та громадян, які перебувають під опікою або піклуванням;
- профілактика соціальних сиріт;
- раннє виявлення сімей, нездатних чи бажаючих брати він батьківські обов'язки, і забезпечення захисту прав дітей, підростаючих у сім'ях;
- впровадження ефективних методів роботи з попередження безпритульності та дитячої бездоглядності;
- забезпечення раннього виявлення сімей, у яких має місце насильство або існує конкретна загроза насильству, та організація соціальної підтримки таких сімей;
- дотримання основних державних соціальних гарантій (мінімальний розмір заробітної плати, пенсії, інших видів соціальних виплат та допомоги);
- супровід за своєчасного оформлення житлової допомоги.
- створення умов для соціального захисту, можливість участі в економічному, політичному та соціальному житті суспільства тощо.

Пропозиції щодо удосконалення соціальних технологій місцевого самоврядування в умовах децентралізації можуть включати наступні аспекти:

1. Забезпечення доступу до інформації: Розробити ефективні механізми забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність місцевої влади. Це можна зробити через створення веб-порталів, де громадяни зможуть знайти актуальну інформацію про прийняття рішень, бюджетування та реалізацію проектів.

2. Залучення громадян до процесу прийняття рішень: Створити механізми для активного залучення громадян до прийняття рішень на місцевому рівні. Наприклад, проведення громадських слухань, опитування та консультаційних зустрічей для виявлення потреб та думок громади.

3. Розвиток електронного урядування: Впровадження електронних сервісів, які дозволять громадянам здійснювати взаємодію з місцевою владою онлайн. Це може включати можливість електронного подання заяв, отримання інформації та відстеження стану вирішення проблем.

4. Розвиток мережі громадських організацій: Підтримка та стимулювання розвитку громадських організацій на місцевому рівні. Громадські організації можуть виступати в якості посередників між громадою та органами влади, сприяючи вирішенню проблем та впровадженню проектів, спрямованих на розвиток громади.

5. Розширення повноважень місцевих органів влади: Передбачити розширення повноважень місцевих органів влади у сферах, які безпосередньо стосуються громади, зокрема управління місцевими ресурсами, розвиток інфраструктури, охорона довкілля та соціальна сфера. Це дозволить збільшити вплив громади на процеси прийняття рішень та їх виконання.

6. Розвиток механізмів контролю та відповідальності: Підвищити рівень прозорості та відкритості діяльності місцевих органів влади. Встановити ефективні механізми контролю за використанням бюджетних коштів та якістю надання публічних послуг. Застосовувати механізми відповідальності за недостовірну інформацію, корупційні дії та невиконання зобов'язань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <https://cutt.ly/3fQqGJG>. (дата звернення 11.03.2023).
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05 лют. 2015 р. № 157-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157>. (дата звернення 10.03.2023).
3. Про місцеве самоврядування: Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 (із подальшими змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 13.03.2023).
4. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19> (дата звернення 11.03.2023).
5. Агафонова Н.О. Сутність зв'язків з громадськістю в системі публічного управління. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2018. № 1.С.10-31 С.26
6. Алексеєнко Л.М. Суперечності взаємодії елементів програмноцільового методу в процесі бюджетування сфери соціально-культурних послуг. *Формування ринкових відносин в Україні*, 2018. № 4. С. 190-197.
7. Аналіз міжнародного досвіду розвитку територіальних громад та визначення напрямків його впровадження в Україні. Н.В. Бібік, Г.М. Шаповал. URL: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2019.8.005> (дата звернення 10.03.2023).
8. Баб'юк І., Чепель О. Основні аспекти формування спроможних територіальних громад. URL: <http://bukvisnyk.cv.ua/miscve-samovryaduvannya/463/> (дата звернення 12.04.2023).
9. Бородіна О. А. Децентралізація влади в Україні: зміст, ризики, можливості та адміністративна роль громадянського. *Reporter of the Priazovsyi State Tekhnical University*. 2015. URL: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/7756/22.pdf?sequence=1> (дата звернення 20.03.2023).

10. Бондар М., Чемодурова Є. Соціальне забезпечення в територіальних громадах. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/916/878>.

11. Громадівська модель самоврядування в Україні : колективна монографія / Кол. авт. ; за заг. ред. проф. Ю.М. Бардачова, І.П. Лопушинського, Р.М. Плюща. Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2019. 708 с.

12. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу. Аналітична доповідь. Авт.: Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. *Національний інститут стратегічних досліджень*. К.: 2019. 115 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/2019.pdf> (дата звернення 20.03.2023).

13. Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (15 березня 2019 р., м. Львів), за наук. ред. проф. П. Гураля, проф. О. Сушинського. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2019. 148 с.

14. Дяченко М.І., Коваленко Г.О. Взаємодія органів місцевого самоврядування та органів державної влади з громадськістю регіону. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 3. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/37.pdf (дата звернення 03.04.2023).

15. Жмеринська міська рада. Офіційний сайт. URL: <https://zhmerinka-adm.gov.ua/> (дата звернення 22.03.2023).

16. Заяць Т. А., Краєвська Г. О. Соціальні послуги для вразливих категорій населення в територіальних громадах України. *Економіка України*. 2022. № 3. С. 57–74.

17. Заєць О.М. Теоретичні основи дослідження зв'язків з громадськістю як інструменту взаємодії політичних суб'єктів України. *Молодий вчений*. 2017. №12(52). С. 130-132.

18. Зяйлик М.Ф. Роль та значення функцій зв'язків із громадськістю у системі публічного управління. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/32396/2/monograph_PU_2020_TNTU_Ziailyk_M-The_role_and_value_of_public_33-49.pdf (дата звернення 08.04.2023).

19. Качула С. Інститут державного контролю як механізм посилення ефективності використання фінансових ресурсів на соціальний розвиток. *Економіка та суспільство*. 2020. № 21. С. 107–113. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/36/35>.

20. Концепція реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (дата звернення 19.03.2023).

21. Козьменко С., Качула С. Соціальні програми як інструмент бюджетної політики людського розвитку та оцінка їх ефективності. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 4. С. 74–87. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/228147>.

22. Круглий стіл «Впровадження нового Закону України «Про соціальні послуги»: завдання для освіти та практики»/ Академія праці, соціальних відносин і туризму. 2019. 24 жовтня. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/round_table_24_10_19

23. Левків Г. Я., Коваль Г. В., Подра О. П., Леськів Г. З., Бойко О. Т. Соціальна робота як відображення економічної політики в державі. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 34–39. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/6_2021/7.pdf.

24. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К. : 2017. 110 с.

25. Макаров Г. В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. *Аналітична записка*. URL : <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/> (дата звернення 20.03.2023).

26. Малаш С.М. Проблематика взаємовідносин між органами виконавчої влади та громадськістю. *Державне управління: теорія та розвиток*. 2017. № 9. С.21-27.

27. Мартиненко М. Проблеми та перспективи модернізації соціального діалогу в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2020. № 1. С. 32–37.

28. Матвієнко В. Я. Соціальні технології. К.: Українські пропілеї, 2017. 446с.

29. Мельничук Д. П., Войналович І. А. Соціальне забезпечення як інструмент реалізації функцій держави щодо соціальної відповідальності. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 24–29. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-24-29](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-24-29).

30. Міжмуніципальне співробітництво: вітчизняний та зарубіжний досвід: Навчально-практичний посібник. За заг. редакцією Толкованова В.В., Журавля Т.В. Київ, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, проект "Реформа управління на сході України", 2017. 202 с.

31. Мунько А. Ю. Процедура дефолту органу місцевого самоврядування: досвід для України. Ефективність державного управління. Львів : ЛПІДУ НАДУ, 2020. Вип. 1. С. 173-183.

32. Наукова робота «Децентралізація влади в Україні як механізм розвитку громад» URL: <https://oblradapl.gov.ua/uploads/lstud/2017/07.pdf> (дата звернення 20.03.2023).

33. Насібова О. В. Фінансовий механізм соціального захисту як інструмент регулювання рівня життя населення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10. С. 48–54. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2021/9.pdf.

34. Правові аспекти публічного управління: теорія та практика: матеріали наук. практ. конф. 13 груд. 2018 р. м. Дніпро / за загал. ред. Л.Л. Прокопенка. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2018. 316 с.

35. Павлюк Т., Юрчик І. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1396/1346>.

36. Письменна Т., Лубкей Н. Фінансові аспекти реалізації соціальних проектів в умовах поширення соціальних ризиків. *Світ фінансів*. 2020. № 4. С. 56–68.

37. Романовська Ю., Абдуллаєва А. Фінансування видатків соціальної сфери України. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України* : зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 14-16 вересня, 2021

р. / гол. ред. Н. Л. Замкова. Вінниця, 2021. Ч. 2. С. 151–160. URL: http://10.0.2.150/docs/Zbirnyky_konferents/2021/14-16.09.21%202.pdf.

38. Слозанська Г.І. Впровадження посади фахівця із надання соціальних послуг населенню в умовах об'єднаної територіальної громади: труднощі, що виникають. *Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка*, 1 (306). 2017. С. 264–276.

39. Слозанська Г.І. Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в об'єднаній територіальній громаді. *Молодь і ринок*, 2(145). 2017. С. 68–74.

40. Соловійова О. М. Адміністративні та публічні послуги як віддзеркалення сервісної функції публічної адміністрації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 279–283. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/65.pdf.

41. Слозанська Г.І. Ролі фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 1 (40). 2017. С. 265–269.

42. Слозанська Г. І. *Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія; за наук. ред. д-ра пед.наук, проф. В.А.Поліщук*. Тернопіль: Осадца Ю.В. 2018.

43. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації) URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf (дата звернення 20.11.2022).

44. Трещов М. М. Еволюція ролі органів місцевого самоврядування в ресурсному забезпеченні місцевих бюджетів України: нормативно-правовий аспект. *Visegrad Journal on Human Rights*. Bratislava : Pan-European University Faculty of Law, 2017. Vol. 2, Nr. 4. С. 159 – 164.

45. Ткачук В. О. Соціальне забезпечення як передумова подолання бідності та соціальної ізоляції населення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 66–70. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2019-3\(89\)-66-70](https://doi.org/10.26642/ema-2019-3(89)-66-70).

46. Шевченко О. О., Хоруженко Н. І., Яртемик Т. І. Політика організації соціального захисту вразливих категорій населення та молоді в умовах

територіальної громади. *Держава та регіони*. 2020. № 5. С. 111–116. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/5_2020/21.pdf.

ДОДАТКИ

Додаток А. Анкета опитування респондентів

ЗАПИТАННЯ

1. Яка на вашу думку різниця між соціальними послугами і адміністративними послугами соціального характеру?
2. Хто є надавачами соціальних послуг в ОТГ (перелічіть всі установи та організації які вам відомі)?
3. Як реформа децентралізації влади вплинула на роботу вашої організації?
4. Які зміни відбулися в вашій організації після створення ОТГ?
5. Як вплинуло створення ОТГ на надання соціальних послуг?
6. Як змінилося фінансування організації після реформи децентралізації?
7. Яким чином впроваджується в організації механізм соціального замовлення?
8. Як клієнти дізнаються про соціальні послуги, які надає ваша організація?
9. Які виникають труднощі під час процесу надання соціальних послуг клієнтам?
10. Як відбувається співпраця вашої організації з громадським сектором?
11. Які шляхи інформування використовує ваша організація для комунікації з жителями ОТГ?
12. Як вплинуло на надання соціальних послуг в організації прийняття «Закону про соціальні послуги» в 2020 році?
13. Як на вашу думку виглядає система надання соціальних послуг в ОТГ?
14. Які існують проблеми з кадровим забезпеченням в організації?
15. Яким чином здійснюється оцінка та моніторинг надання соціальних послуг?
16. Як відбувається впровадження платних соціальних послуг?
17. Які зміни до нормативних документів необхідні для більш ефективного надання соціальних послуг в ОТГ?